

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez PFON na temat udziału osób z niepełnosprawnościami w konsultacjach społecznych realizowanych za pośrednictwem technologii informatycznych

Marian Anasz, Joanna Wojtyńska

1. Wstęp

Badanie o charakterze ilościowym przeprowadzono ankietą CAWI w okresie maj-czerwiec 2014 r. Jego celem było zebranie informacji na temat wybranych zagadnień związanych z uczestnictwem osób niepełnosprawnych w konsultacjach społecznych. Odpowiedzi udzielone na pytania ankiety miały pozwolić m.in. na określenie stosunku środowisk osób niepełnosprawnych do działalności władz lokalnych, na poznanie opinii tych środowisk w kwestii stosunku tych władz do problemów osób niepełnosprawnych i poznanie poglądów osób niepełnosprawnych na temat znaczenia konsultacji, jako formy demokracji. Chodziło też o rozpoznanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym uczestniczenie w konsultacjach prowadzonych za pośrednictwem Internetu, a zwłaszcza o zidentyfikowanie potrzeb, które wymagają przygotowania odpowiednich narzędzi informatycznych pozwalających osobom z niepełnosprawnościami na czynny udział w konsultacjach.

Zaproszenie do wypełnienia ankiety zostało rozesłane do organizacji pozarządowych (i ich lokalnych ogniw) zrzeszonych w Polskim Forum Osób Niepełnosprawnych, a także do innych organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami zlokalizowanych w 30 wybranych miastach. Informacja o ankiecie została zamieszczona również na stronie internetowej PFON i na Facebooku, co dodatkowo umożliwiała udział w badaniu osobom niepełnosprawnym spoza organizacji pozarządowych i spoza zaplanowanych lokalizacji.

Badanie przeprowadzono w środowiskach osób niepełnosprawnych. Respondentami były zarówno same osoby z niepełnosprawnościami, jak i osoby pełnosprawne – opiekunowie osób, które nie mogą same się reprezentować, a także działacze i pracownicy działających w środowiskach organizacji pozarządowych. W badaniu wzięło udział 157 osób.

2. Charakterystyka próby badawczej

2.1 Skład próby ze względu na kryterium niepełnosprawności

Wśród badanych dominowały osoby niepełnosprawne (125 osób, tj. 79,6%). Wśród pozostałych uczestników badania (32 osoby, tj. 20,4%) ok. trzy czwarte stanowili liderzy, pracownicy i współpracownicy organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, a ok. jedną czwartą opiekunowie osób niepełnosprawnych.

Tabela 1. Respondenci wg kryterium niepełnosprawności

Czy jest Pan(i)	Liczba	Procent
1. osobą pełnosprawną	25	15,9
2. osobą z niepełnosprawnością	125	79,6
3. opiekunem osoby niepełnosprawnej, która nie może sama się reprezentować	7	4,5
Ogółem	157	100,0

Najliczniejszą kategorię wśród badanych osób niepełnosprawnych stanowiły osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu (32,8%), wzroku (16,0%) oraz osoby z niepełnosprawnością sprzężoną (19,2%). Nieco liczniejszą kategorię wśród badanych osób niepełnosprawnych, wyróżnioną ze względu na stopień niepełnosprawności stanowiły osoby ze stopniem umiarkowanym (53,6%); niepełnosprawni w stopniu znacznym stanowili 44,8%.

Tabela 2. Respondenci wg rodzaju i stopnia niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	Liczba respondentów	Procent	
		ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
0. nie dotyczy	32	20,4	-
1. wzroku	20	12,7	16,0
2. słuchu	6	3,8	4,8
3. narządu ruchu	41	26,1	32,8
4. intelektualna	14	8,9	11,2
5. psychiczna	9	5,7	7,2
6. głuchoślepota	8	5,1	6,4
7. sprzężona	24	15,3	19,2
8. inne	3	1,9	2,4
Ogółem	157	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)
Stopień niepełnosprawności			
0. nie dotyczy	32	20,4	-
1. znaczny	56	35,7	44,8
2. umiarkowany	67	42,7	53,6
3. lekki	2	1,3	1,6
Ogółem	157	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

2.2 Skład próby pod względem demograficznym

W próbie badawczej nieco przeważały kobiety (56,1%), zaś wśród respondentów z niepełnosprawnością – mężczyźni (53,8%). Zarówno w próbie badawczej, jak i wśród respondentów z niepełnosprawnością większość stanowiły osoby do 50 roku życia.

Najliczniejszą kategorią badanych, wyróżnioną ze względu na miejsce zamieszkania byli mieszkańcy miast powyżej 200 tysięcy mieszkańców (61,1%). Wśród respondentów niepełnosprawnych kategoria ta stanowiła 58,4%.

Tabela 3. Respondenci wg kryteriów demograficznych

Płeć	Procent	
	ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
1. kobieta	56,1	47,2
2. mężczyzna	43,9	53,8
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)
Wiek		
1. do 35 lat	34,4	35,2
2. 36 – 50 lat	24,8	21,6
3. 51 lat i więcej	40,8	43,2
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)
Miejsce zamieszkania		
1. wieś	3,8	4,0
2. miasto do 20 tysięcy mieszkańców	4,5	5,6
3. miasto powyżej 20 tysięcy do 50 tysięcy mieszkańców	10,8	11,2
4. miasto powyżej 50 tysięcy do 100 tysięcy mieszkańców	12,1	12,8
5. miasto powyżej 100 tysięcy do 200 tysięcy mieszkańców	7,6	8,0
6. miasto powyżej 200 tysięcy do 500 tysięcy mieszkańców	31,2	32,0
7. miasto powyżej 500 tysięcy mieszkańców	29,9	26,4
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

2.3 Skład próby pod względem poziomu wykształcenia

W badanej próbie znacząco nadreprezentowane były (w porównaniu ze strukturą społeczeństwa) osoby z wyższym wykształceniem. Nadreprezentacja ta charakteryzuje również badane osoby niepełnosprawne.

Osoby z wykształceniem powyżej średniego stanowiły 59,3% ogółu respondentów, a wśród respondentów niepełnosprawnych – 53,6%.

Tabela 4. Respondenci wg poziomu wykształcenia

Wykształcenie	Procent ogółu respondentów	Procent respondentów niepełnosprawnych		
		ogółem	w wieku do 50 lat	w wieku 51 lat i więcej
1. poniżej średniego	21,7	26,4	31,0	20,4
2. średnie	19,1	20,0	14,1	27,8
3. pomaturalne i niepełne wyższe	21,7	24,0	23,9	24,1
4. wyższe	37,6	29,6	31,0	27,8
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 125)	100,0 (n=71)	100,0 (n=54)

2.4 Skład próby pod względem sytuacji społeczno-zawodowej respondenta

Osoby czynne zawodowo stanowiły blisko połowę ogółu badanych (45,2%). Wśród respondentów niepełnosprawnych – nieco ponad jedna trzecia (37,6%). W grupie czynnych zawodowo respondentów niepełnosprawnych zdecydowanie przeważały osoby pracujące na otwartym rynku pracy (stanowiły one 34,4% badanych osób niepełnosprawnych). Emeryci i renciści stanowili w całej próbie 36,3%, a wśród respondentów niepełnosprawnych – 40,8%.

Tabela 5. Respondenci pod względem sytuacji społeczno-zawodowej

Aktualna aktywność społeczno-zawodowa	Procent	
	ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
1. uczeń / student	5,7	7,2
2. uczestnik WZ	2,5	3,2
3. pracownik na chronionym rynku pracy	5,7	7,2
4. pracownik na otwartym rynku pracy	35,7	28,0
5. osoba fizyczna prowadząca własną działalność gospodarczą	3,8	2,4
6. bezrobotny	9,6	11,2
7. osoba zajmująca się domem	0,6	0,0
8. emeryt lub rencista	36,3	40,8
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

2.5 Skład próby pod względem aktywności społecznej respondenta

Zarówno w próbie badawczej, jak i wśród respondentów niepełnosprawnych 72,0% stanowili członkowie i współpracownicy organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, posiadających status stowarzyszenia. Osoby związane z fundacjami stanowiły ok. 15%. Prawie co piąta badana osoba nie uczestniczyła w działaniach organizacji pozarządowych.

Członkowie władz organizacji stanowili wśród badanych 30,0%, a pracownicy lub współpracownicy 26,8%.

Tabela 6. Respondenci pod względem uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych

Czy uczestniczy Pan(i) w działaniach organizacji pozarządowej realizującej zadania na rzecz osób niepełnosprawnych?	Procent	
	ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
1. tak - organizacji, która jest stowarzyszeniem	66,9	65,6
2. tak - organizacji, która jest fundacją	9,6	7,2
3. tak - jednocześnie w stowarzyszeniu i w fundacji	5,1	6,4
4. nie	18,5	20,8
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)
W jakim charakterze uczestniczy Pan(i) w działaniach organizacji pozarządowej?		
1. szeregowego członka organizacji	20,4	23,2
2. członka władz szczebla lokalnego	10,2	11,2
3. członka władz szczebla ponadlokalnego	15,3	14,4

4. członka władz i jednocześnie pracownika / współpracownika	4,5	4,0
5. pracownika lub współpracownika	22,3	16,0
6. usługobiorcy organizacji	8,3	10,4
7. nie uczestniczy w działaniach organizacji, ale działa na rzecz ON w inny sposób	5,1	5,6
8. nie uczestniczy w działaniach organizacji i nie działa na rzecz ON	13,4	15,2
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

3. Korzystanie z komputera

3.1 Staż w korzystaniu z komputera

Zarówno w próbie badawczej, jak i wśród respondentów niepełnosprawnych dominującą grupą badanych (ok. 80%) są wieloletni (3 lata i więcej) użytkownicy komputera.

Tabela 7. Respondenci pod względem stażu w korzystaniu z komputera

Od jak dawna korzysta Pan(i) z komputera?	Procent	
	ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
1. krócej niż rok	2,5	3,2
2. 1-2 lata	6,4	8,0
3. 3-5 lat	10,2	12,0
4. 6 lat lub dłużej	69,4	68,0
5. trudno powiedzieć	11,5	8,8
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

3.2 Własność używanego komputera

Posiadaczami własnego komputera było 81,6% ogółu uczestników badania i 83,2% niepełnosprawnych respondentów. Osoby korzystające na co dzień z więcej niż jednego komputera stanowiły wśród ogółu badanych 30,6%, a wśród badanych osób niepełnosprawnych – 26,4%.

Tabela 8. Respondenci pod względem własności używanego komputera

Do kogo należy komputer, z którego Pan(i) korzysta?	Procent	
	ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
1. korzystam z komputera służbowego	5,7	3,2
2. korzystam z komputera służbowego i własnego	23,6	20,8
3. korzystam z komputera służbowego, własnego i jeszcze z trzeciego	7,0	5,6
4. korzystam z własnego komputera	51,0	56,8
5. korzystam z komputera "zewnętrznego"	12,7	13,6
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

3.3 Cele korzystania z komputera

Najliczniejszą kategorię (67,9%) stanowili badani korzystający z komputera zarówno dla celów zawodowych lub służbowych, jak i prywatnych.

Tabela 9. Respondenci pod względem celu używania komputera

W jakim celu korzysta Pan(i) z komputera?	Procent	
	ogółu respondentów	respondentów niepełnosprawnych
1. tylko dla załatwiania spraw zawodowych / służbowych	2,5	2,4
2. tylko dla celów prywatnych	30,6	36,0
3. dla celów zawodowych / służbowych i prywatnych	66,9	61,6
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n=125)

4. Korzystanie z Internetu

4.1 Przeglądanie stron internetowych

Niemal wszyscy badani (93,6%) korzystają z Internetu, a ich zdecydowana większość (72,6%) deklaruje, że przegląda strony internetowe bardzo często. Respondenci niepełnosprawni bardzo często przeglądający strony internetowe (75,2%) wyraźnie liczniej reprezentowani są wśród osób niepełnosprawnych z wykształceniem powyżej średniego (89,6%) oraz wśród aktywnych zawodowo (84,3%).

Tabela 10. Respondenci pod względem korzystania z Internetu

Czy korzysta Pan(i) z Internetu (przegląda strony internetowe)?	Procent ogółu respondentów	Procent respondentów niepełnosprawnych		
		ogółem	z wykształceniem powyżej średniego	aktywnych zawodowo
1. nie przeglądam stron internetowych	3,2	4,0	0,0	2,0
2. korzystam ze stron internetowych, chociaż robię to rzadko	21,0	17,6	7,5	9,8
3. bardzo często przeglądam strony internetowe	72,6	75,2	89,6	84,3
4. trudno powiedzieć	3,2	3,2	3,0	3,9
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 125)	100,0 (n=67)	100,0 (n=51)

Ponad 40% respondentów korzysta z Internetu powyżej 16 godzin tygodniowo, a co czwarty powyżej 25 godzin. Respondenci niepełnosprawni bardzo intensywnie korzystający z Internetu (powyżej 25 godzin tygodniowo – 28,8%) wyraźnie liczniej reprezentowani są wśród osób niepełnosprawnych z wykształceniem powyżej średniego (43,3%) oraz wśród aktywnych zawodowo (43,1%).

Tabela 11. Respondenci pod względem liczby godzin korzystania z Internetu

Ile średnio godzin korzysta Pan(i) z Internetu w ciągu tygodnia?	Procent ogółu respondentów	Procent respondentów niepełnosprawnych		
		ogółem	z wykształceniem powyżej średniego	aktywnych zawodowo
0. nie dotyczy	3,2	4,0	0,0	2,0
1. poniżej 6 godzin	20,4	19,2	13,4	11,8
2. od 6 do 15 godzin	26,1	23,2	17,9	21,6
3. od 16 do 25 godzin	14,0	14,4	13,4	13,7
4. powyżej 25 godzin	26,1	28,8	43,3	43,1
9. brak danych	10,2	10,4	11,9	7,8
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 125)	100,0 (n=67)	100,0 (n=51)

Najpopularniejszym urządzeniem służącym do korzystania z Internetu jest laptop, z którego korzysta blisko dwie trzecie ogółu badanych (65,6%). Wśród respondentów niepełnosprawnych odsetek ten wynosi nieco mniej (62,2%) lecz wśród respondentów niepełnosprawnych z wykształceniem powyżej średniego – 80,6%.

Liczna grupa badanych korzystając z Internetu używa nowszych technologicznie urządzeń, takich jak: tablet, telefon komórkowy, smartfon itp. Wśród ogółu badanych grupa ta liczy 65 osób (41,1% próby). W grupie tej korzystający z telefonu komórkowego stanowią 87,7%, z tabletu 36,9%, a z urządzeń telewizyjnych 10,8%.

Wśród respondentów niepełnosprawnych grupa „liderów technologicznych” liczy 49 osób, co stanowi 39,2% tej kategorii. Wśród nich z telefonu komórkowego korzysta 83,7%, z tabletu 38,8%, a z urządzeń telewizyjnych 12,2%.

Tabela 12. Respondenci pod względem typu urządzeń używanych do korzystania z Internetu

Prosimy wskazać typy urządzeń, z których Pan(i) korzysta przynajmniej raz w miesiącu, w celu łączenia się z Internetem (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów	Procent respondentów niepełnosprawnych		
		ogółem	z wykształceniem powyżej średniego	aktywnych zawodowo
1. komputer stacjonarny	58,6	63,0	55,2	64,0
2. laptop / notebook	65,6	62,2	80,6	66,0
3. tablet	15,3	16,0	20,9	26,0
4. telefon komórkowy / smartphone / palmtop	36,3	34,5	43,3	42,0
5. TV (SmartTV, odtwarzacz Blue-ray, konsola do gier)	4,5	5,0	6,0	10,0
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 125)	100,0 (n=67)	100,0 (n=51)

4.2 Zakres korzystania z Internetu

Najpopularniejszymi serwisami internetowymi wśród ogółu badanych są: portale informacyjne (74,5%), portale społecznościowe (71,3%), bankowość elektroniczna (65,6%) i strony internetowe organizacji pozarządowych (65,0%); ze stron internetowych administracji publicznej korzysta 59,9% ogółu badanych.

Podobny zakres korzystania i zbliżona hierarchia popularności charakteryzuje korzystanie z serwisów internetowych przez niepełnosprawnych respondentów. Zakres korzystania z serwisów internetowych jest jednak znacząco szerszy wśród osób z wykształceniem powyżej średniego, a także wśród osób aktywnych zawodowo.

Stosunkowo duże zainteresowanie niepełnosprawnych respondentów serwisami informacyjnymi i społecznościowymi oraz stronami internetowymi administracji publicznej i organizacji pozarządowych można potraktować jako świadectwo znaczącego potencjału kompetencji niezbędnych dla uczestniczenia w internetowych konsultacjach społecznych.

Tabela 13. Respondenci pod względem korzystania z serwisów internetowych

Z jakiego rodzaju serwisów internetowych Pan(i) korzysta? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów	Procent respondentów niepełnosprawnych		
		ogółem	z wykształceniem powyżej średniego	aktywnych zawodowo
1. portale społecznościowe (np. Facebook, Twitter, Nasza Klasa, Google+ i inne)	71,3	74,2	80,6	82,0
2. sklepy internetowe	47,1	50,8	68,7	60,0
3. bankowość elektroniczna	65,6	64,2	85,1	80,0
4. strony internetowe administracji publicznej, w tym samorządowe	59,9	57,5	77,6	74,0
5. strony internetowe organizacji pozarządowych	65,0	54,2	85,1	72,0
6. portale informacyjne	74,5	79,2	91,0	86,0
7. portale edukacyjne	47,1	49,2	58,2	58,0
8. portale i witryny religijne	13,4	16,7	17,9	12,0
9. witryny firm	31,2	34,2	46,3	48,0
10. aplikacje webowe (np. Google Docs)	16,6	19,2	23,1	24,0
11. generatory wniosków aplikacyjnych	28,7	25,0	37,3	36,0
12. serwisy z filmami i muzyką	49,7	54,2	52,2	60,0
13. serwisy z grafiką i zdjęciami	28,7	30,0	40,3	40,0
14. nie korzysta z serwisów internetowych	1,3	4,0	1,5	2,0
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 125)	100,0 (n=67)	100,0 (n=51)

Najpopularniejszymi narzędziami komunikacyjnymi wśród ogółu badanych są: poczta elektroniczna (86,0%), a następnie komunikatory głosowe (46,5%) i fora internetowe (38,2%), przy czym wśród respondentów niepełnosprawnych popularność internetowych narzędzi komunikacyjnych jest nieco większa (poczta elektroniczna – 90,6%, a następnie komunikatory głosowe – 54,7% i fora internetowe – 40,2%).

Jeszcze intensywniej korzystają z tych narzędzi osoby niepełnosprawne z wykształceniem powyżej średniego (poczta elektroniczna – 98,5%, a następnie komunikatory głosowe – 68,7% i fora internetowe – 52,2%), a także osoby niepełnosprawne aktywne zawodowo (poczta elektroniczna – 95,9%, a następnie komunikatory głosowe – 59,2% i fora internetowe – 44,9%).

Stosunkowo nowym narzędziem w komunikacji internetowej są komunikatory audiowideo, z których korzysta co trzecia badana osoba niepełnosprawna (prawie co drugi niepełnosprawny respondent z wykształceniem powyżej średniego).

Tabela 14. Respondenci pod względem korzystania z internetowych narzędzi komunikacyjnych

Jakie internetowe narzędzia komunikacyjne Pan(i) wykorzystuje? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów	Procent respondentów niepełnosprawnych		
		ogółem	z wykształceniem powyżej średniego	aktywnych zawodowo
1. poczta elektroniczna	86,0	90,6	98,5	95,9
2. grupy i listy dyskusyjne	23,6	22,2	25,4	24,5
3. fora internetowe	38,2	40,2	52,2	44,9
4. komunikatory tekstowe (np. GG, Jabber)	31,2	38,5	41,8	44,9
5. komunikatory głosowe (np. Skype, Google Talk)	46,5	54,7	68,7	59,2
6. komunikatory audiowideo (np. Skype, Hangout)	28,0	33,3	46,3	34,7
7. nie korzysta z internetowych narzędzi komunikacyjnych	3,8	4,8	1,5	5,9
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 125)	100,0 (n=67)	100,0 (n=51)

4.3 Korzystanie z technologii asystujących

Wśród badanych osób niepełnosprawnych z technologii asystujących korzysta co druga (49,6%), a najczęściej wykorzystywanymi technologiami są tzw. alternatywne sposoby wprowadzania danych (23,2%), program powiększający (20,8%) oraz aparat słuchowy lub system FM (12,0%).

Tabela 15. Respondenci pod względem korzystania z technologii asystujących

Z jakich technologii asystujących Pan(i) korzysta? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent respondentów niepełnosprawnych		
	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego	aktywnych zawodowo
1. nie korzysta z technologii asystujących	50,4	55,2	58,8
2. czytnik ekranu	8,0	10,4	11,8
3. program powiększający	20,8	17,9	21,6
4. alternatywne sposoby wprowadzania danych (klawiatura, mysz, rozpoznawanie mowy)	23,2	20,9	19,6
5. aparat słuchowy lub system FM	12,0	14,9	9,8
6. trudno powiedzieć	4,0	3,0	0,0
7. inne (powiększona czcionka w ramach normalnego oprogramowania, klawiatura dla niepełnosprawnych ruchowo, klawiatura ekranowa)	3,2	3,0	3,9
Ogółem	100,0 (n= 125)	100,0 (n=67)	100,0 (n=51)

Wśród objętych badaniem osób z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności stwierdzono różny stopień korzystania z technologii asystujących. Największego zakresu wsparcia technologicznego wymagają osoby z głuchoślepotą, z niepełnosprawnością sprzężoną oraz niepełnosprawnością wzrokową.

Tabela 16. Respondenci według rodzaju niepełnosprawności a korzystanie z technologii asystujących

Badani według rodzaju niepełnosprawności	Wykorzystywane technologie asystujące
1. osoby z niepełnosprawnością wzroku (n=20)	czytnik ekranu, program powiększający, alternatywne sposoby wprowadzania danych, powiększona czcionka w ramach normalnego oprogramowania
2. osoby z niepełnosprawnością słuchu (n=6)	aparat słuchowy lub system FM
3. osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu (n=41)	alternatywne sposoby wprowadzania danych, klawiatura dla niepełnosprawnych ruchowo
4. osoby z niepełnosprawnością intelektualną (n=14)	alternatywny sposób wprowadzania danych - tekst łatwy do czytania
5. osoby z chorobą psychiczną (n=9)	alternatywny sposób wprowadzania danych - tekst łatwy do czytania
6. osoby z głuchoślepotą (n=8)	czytnik ekranu, program powiększający, alternatywne sposoby wprowadzania danych, aparat słuchowy lub system FM
7. osoby z niepełnosprawnością sprzężoną (n=24)	program powiększający, alternatywne sposoby wprowadzania danych, aparat słuchowy lub system FM, klawiatura ekranowa

4.4 Bariery w dostępie i problemy w korzystaniu z Internetu

Połowa spośród niepełnosprawnych respondentów (52,0%) nie odczuwa żadnych ograniczeń utrudniających im dostęp do Internetu. Co czwarty wskazuje na bariery finansowe (24,8%), co jedenasty na bariery sprzętowe (8,8%), także co jedenasty na bariery techniczne, a co szesnasty na bariery w dostępnym oprogramowaniu (6,4%).

Bariera finansowa zdaje się być najważniejszą przeszkodą w dostępie do Internetu, bez względu na rodzaj niepełnosprawności.

Tabela 17. *Opinie respondentów na temat barier w dostępie do Internetu*

Czy występują jakieś bariery, które utrudniają Panu(i) dostęp do Internetu? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent niepełnosprawnych respondentów (n=125)
1. nie ma takich barier	52,0
2. bariery finansowe (koszty dostępu do Internetu)	24,8
3. bariery sprzętowe (brak odpowiedniego sprzętu)	8,8
4. bariery techniczne (brak dostępu lub ograniczony dostęp do sieci)	8,8
5. bariery w dostępnym mi oprogramowaniu (brak odpowiednich aplikacji)	6,4
6. bariery czasowe (ograniczony czas korzystania, z uwagi np. na zainteresowanie Internetem innych członków rodziny)	7,2
7. inne	2,4

Badanie ujawniło istotne problemy, na jakie natrafiają osoby niepełnosprawne korzystające z Internetu. Najczęściej wskazywanymi, bo w podobnym stopniu dotyczącymi każdego rodzaju niepełnosprawności, są: słabe łącze internetowe (32,5%), przestarzały i wolny sprzęt (30,0%), niedostępność stron internetowych oraz niezrozumiały i trudny sposób używania serwisów (22,5%).

Tabela 18. *Opinie respondentów na temat problemów napotykanych podczas korzystania z Internetu*

Na jakie problemy napotyka Pan(i) podczas korzystania z Internetu? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent niepełnosprawnych respondentów (n=120)
1. niedostępność stron internetowych i aplikacji	22,5
2. niezrozumiały i trudny sposób używania serwisów	22,5
3. słabe łącze internetowe	32,5
4. przestarzały i wolny sprzęt	30,0
5. brak informacji dostosowanych do specyficznych potrzeb	14,2
6. brak tłumaczenia na język migowy	6,7
7. brak napisów na filmach	15,0
8. brak tekstu łatwego do czytania	19,2
9. brak audiodeskrypcji	11,7
10. trudno powiedzieć	18,3

Poza wspólnymi problemami w korzystaniu z Internetu występują także problemy specyficzne, charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów niepełnosprawności.

Tabela 19. Respondenci według rodzaju niepełnosprawności a problemy napotymane podczas korzystania z Internetu

Badani według rodzaju niepełnosprawności	Najważniejsze specyficzne problemy napotymane podczas korzystania z Internetu
1. osoby z niepełnosprawnością wzroku (n=17)	brak informacji dostosowanych do specyficznych potrzeb, brak audiodeskrypcji
2. osoby z niepełnosprawnością słuchu (n=6)	brak tłumaczenia na język migowy, brak napisów na filmach
3. osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu (n=33)	-
4. osoby z niepełnosprawnością intelektualną (n=10)	brak tekstu łatwego do czytania
5. osoby z chorobą psychiczną (n=9)	brak tekstu łatwego do czytania
6. osoby z głuchoślepotą (n=8)	brak informacji dostosowanych do specyficznych potrzeb, brak audiodeskrypcji, brak tłumaczenia na język migowy, brak napisów na filmach
7. osoby z niepełnosprawnością sprzężoną (n=21)	brak informacji dostosowanych do specyficznych potrzeb, brak audiodeskrypcji, brak napisów na filmach

5. Poziom zaangażowania w sprawy lokalne

5.1 Zainteresowanie działalnością władz lokalnych

Postawę znacznego zaangażowania w sprawy lokalne deklaruje co czwarty badany (26,8%), a umiarkowanego zaangażowania – co trzeci (35,7%). Również prawie co trzeci (30,6%) oświadcza, że mało lub w ogóle nie interesuje się sprawami, którymi zajmują się władze lokalne. Zbliżony rozkład odpowiedzi charakteryzuje niepełnosprawnych respondentów. Postawa znacznego zaangażowania częściej występuje wśród niepełnosprawnych respondentów z wykształceniem powyżej średniego (34,3%). Postawa znacznego zaangażowania częściej występuje także wśród członków władz organizacji pozarządowych (36,2%).

Tabela 20. Zainteresowanie respondentów działalnością władz lokalnych

W jakim stopniu interesuje się Pan(i) tym, czym zajmują się władze lokalne i jakie decyzje podejmują?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. bardzo się interesuję	26,8	36,2	25,6	34,3
2. średnio się interesuję	35,7	44,7	32,8	35,8
3. mało się interesuję	18,5	10,6	20,0	20,9
4. nie interesuję się	12,1	4,3	13,6	3,0
5. trudno powiedzieć	7,0	4,3	8,0	6,0
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Zaledwie co dwunasty badany (8,3%) uznaje, że jego współobywatele bardzo interesują się działalnością władz lokalnych. Co trzeci badany (36,9%) postrzega swoje środowisko zamieszkania jako średnio interesujące się sprawami, którymi zajmują się władze lokalne i ich decyzjami. Również co trzeci (32,4%) postrzega to środowisko jako nieinteresujące się lub mało interesujące się tymi sprawami.

Tabela 21. *Opinie respondentów na temat zainteresowania współobywateli działalnością władz lokalnych*

Czy w Pana(i) miejscu zamieszkania obywatele interesują się tym, czym zajmują się władze lokalne i jakie decyzje podejmują?	Procent respondentów
1. bardzo się interesują	8,3
2. średnio się interesują	36,9
3. mało się interesują	24,8
4. nie interesują się	7,6
5. trudno powiedzieć	22,3
Ogółem	100,0 (n=157)

5.2 Ocena relacji władz lokalnych z obywatelami

Tylko co trzeci badany (35,7%) uważa, że stosunki pomiędzy obywatelami a lokalnymi władzami samorządowymi i administracją układają się dobrze lub bardzo dobrze. Również co trzeci (36,3%) nie potrafi ocenić tych stosunków lub uznaje je za złe lub bardzo złe.

Podobny rozkład opinii występuje wśród osób pełniących funkcje członków władz organizacji pozarządowych, a także wśród ogółu niepełnosprawnych respondentów. Badane osoby niepełnosprawne z wykształceniem powyżej średniego częściej (80,6%) niż pozostałe (67,2%) prezentują wykrystalizowaną ocenę relacji z władzami i pozytywnie oceniają stan tych relacji.

Tabela 22. *Opinie respondentów na temat stosunków pomiędzy obywatelami a lokalnymi władzami samorządowymi i administracją*

Jak w Pana(i) miejscu zamieszkania układają się stosunki pomiędzy obywatelami a lokalnymi władzami samorządowymi i administracją?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. stosunki są bardzo dobre	9,6	10,6	8,8	6,0
2. stosunki są dobre	26,1	27,7	23,2	32,8
3. stosunki są średnie	28,0	27,7	28,8	37,3
4. stosunki są złe	5,1	6,4	5,6	3,0
5. stosunki są bardzo złe	1,3	2,1	0,8	1,5
6. trudno powiedzieć	29,9	25,5	32,8	19,4
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Rzadziej niż co trzeci badany (30,6%) uznaje, że władze lokalne jednakowo traktują sprawy wszystkich grup mieszkańców, a co drugi (49,1%) jest przeciwnego zdania. Bardziej krytycznie wypowiadają się w tej sprawie niepełnosprawni respondenci (wskaźniki odpowiednio: 28,0% i 52,8%). Na tym tle wyróżnia się opinia badanych członków władz organizacji pozarządowych, którzy znacznie częściej (44,7%) dostrzegają „sprawiedliwe” podejście władz lokalnych do spraw mieszkańców. Pozytywną ocenę w tym względzie częściej niż pozostałe osoby niepełnosprawne wyrażają niepełnosprawni respondenci z wykształceniem powyżej średniego (38,8%).

Tabela 23. *Opinie respondentów na temat traktowania przez władze lokalne spraw różnych grup mieszkańców*

Czy Pana(i) zdaniem, w Pana(i) miejscu zamieszkania, władze lokalne jednakowo traktują sprawy wszystkich grup mieszkańców?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. zdecydowanie tak	5,1	2,1	4,8	6,0
2. raczej tak	25,5	42,6	23,2	32,8
3. raczej nie	32,5	25,5	33,6	37,3
4. zdecydowanie nie	16,6	12,8	19,2	11,9
5. trudno powiedzieć	20,4	17,0	19,2	11,9
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Ważnym sygnałem płynącym z przeprowadzonych badań jest pogląd połowy badanych (49,0%), że problemy osób niepełnosprawnych są traktowane przez władze lokalne w ich środowiskach z mniejszą uwagą niż problemy innych grup mieszkańców.

Tabela 24. *Opinie respondentów na temat traktowania przez władze lokalne problemów osób niepełnosprawnych*

Jak władze lokalne w Pana(i) miejscu zamieszkania traktują problemy osób niepełnosprawnych?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. są one traktowane z większą uwagą, niż problemy innych grup mieszkańców	4,5	6,4	4,8	4,5
2. są one traktowane z taką samą uwagą, jak problemy innych grup mieszkańców	25,5	36,2	24,0	31,3
3. są one traktowane z mniejszą uwagą, niż problemy innych grup mieszkańców	49,0	46,8	50,4	50,7
4. trudno powiedzieć	21,0	10,6	20,8	13,4
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

6. Stosunek badanych do konsultacji społecznych

6.1 Poglądy na temat znaczenia konsultacji, jako formy demokracji

Połowa badanych (47,8%) uważa, że konsultacje społeczne mają duże lub bardzo duże znaczenie dla podejmowania prawidłowych decyzji przez władze lokalne w ich miejscu zamieszkania.

Tabela 25. *Opinie respondentów na temat znaczenia konsultacji społecznych*

Jak ocenia Pan(i) znaczenie konsultacji społecznych dla podejmowania prawidłowych decyzji przez władze samorządowe w miejscu Pana(i) zamieszkania? Konsultacje mają:	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. bardzo duże znaczenie	18,5	23,4	18,4	29,9
2. duże znaczenie	29,3	31,9	25,6	22,4
3. średnie znaczenie	17,8	23,4	17,6	20,9
4. małe znaczenie	12,7	8,5	13,6	10,4
5. nie mają żadnego znaczenia	9,6	4,3	10,4	9,9
6. trudno powiedzieć	12,1	8,5	14,4	7,5
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Jednocześnie aż 83,4% ogółu badanych uznaje, że władze te powinny częściej i szerzej stosować praktykę konsultacji społecznych. Pogląd taki jest jeszcze bardziej popularny wśród niepełnosprawnych respondentów z wykształceniem powyżej średniego (91,0%).

Tabela 26. *Opinie respondentów na temat zakresu stosowania konsultacji społecznych*

Czy Pana(i) zdaniem, władze samorządowe w Pana(i) miejscu zamieszkania powinny częściej i szerzej stosować praktykę konsultacji społecznych?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. zdecydowanie tak	45,2	48,9	47,2	55,2
2. raczej tak	38,2	34,0	37,6	35,8
3. raczej nie	1,3	2,1	1,6	1,5
4. zdecydowanie nie	2,5	0,0	1,6	0,0
5. trudno powiedzieć	12,7	14,9	12,0	7,5
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Zdaniem badanych, ich współobywatelom najbardziej zależy na konsultowaniu decyzji dotyczących: rozwoju i modernizacji infrastruktury społecznej, spraw bezpieczeństwa i porządku publicznego, programów na rzecz obywateli, warunków bytowych życia ludności oraz sposobu wykorzystania budżetu samorządowego.

Tabela 27. *Opinie respondentów dotyczące preferowanej tematyki konsultacji społecznych*

Na konsultowaniu jakich spraw, najbardziej zależy Pana(i) zdaniem, obywatelom w miejscu Pan(i) zamieszkania? (wskazania nie więcej niż 5 odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem (n=157)	członkowie władz organizacji pozarządowych (n=47)	ogółem (n=125)	z wykształceniem powyżej średniego (n=67)
1. wprowadzanie nowych przepisów lokalnych	24,8	27,7	23,2	26,9
2. sprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego	49,7	51,1	52,0	58,2
3. rozbudowa / modernizacja infrastruktury technicznej (np. oczyszczalnia ścieków)	20,4	27,7	20,8	25,4
4. rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej (np. placówki rehabilitacji)	52,9	59,6	52,0	56,7
5. plany zagospodarowania przestrzennego	34,4	31,9	35,2	50,7
6. ochrona środowiska	24,2	19,1	25,6	25,4
7. plany rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty lokalnej	19,7	14,9	20,0	25,4
8. programy na rzecz obywateli	47,8	48,9	44,0	49,3
9. sposób wykorzystania budżetu samorządowego	36,9	42,6	34,4	40,3
10. warunki bytowe życia ludności	40,8	42,6	40,8	40,3
11. trudno powiedzieć	8,3	4,3	10,4	6,0

6.2 Dotychczasowy udział w konsultacjach społecznych

Prawie co trzeci badany (29,3%) uczestniczył wcześniej w konsultacjach społecznych organizowanych przez władze lokalne w miejscu zamieszkania. Wśród członków władz organizacji pozarządowych częściej niż co drugi (53,2%). Wśród niepełnosprawnych respondentów odsetek ten wynosi 26,4%, przy czym częściej w konsultacjach uczestniczyły osoby z wykształceniem powyżej średniego (35,8%).

Tabela 28. *Udział respondentów w konsultacjach społecznych*

Czy w ciągu minionych 5 lat brał(a) Pan(i) udział w konsultacjach społecznych zorganizowanych przez władze lokalne w miejscu Pana(i) zamieszkania?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. tak	29,3	53,2	26,4	35,8
2. nie, ponieważ takich konsultacji nie było	26,1	14,9	28,8	28,4
3. nie, ponieważ nie mogłem(am) w nich uczestniczyć z powodu barier	15,9	10,6	16,8	11,9
4. nie, ponieważ nie chciałem(am)	19,1	17,0	19,2	16,4
5. trudno powiedzieć	9,6	4,3	8,8	7,5
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Najczęstszymi formami konsultacji, w jakich brali udział badani, były: spotkania urzędników z obywatelami; wymiana dokumentów elektronicznych oraz stałe rady i komisje.

Tabela 29. *Formy konsultacji społecznych, w jakich uczestniczyli respondenci*

Jaka była forma konsultacji, w których brał(a) Pan(i) udział? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent respondentów (n=46)
1. spotkania pomiędzy urzędnikami i obywatelami	60,9
2. stałe rady i komisje	28,3
3. wymiana dokumentów papierowych	21,7
4. wymiana dokumentów elektronicznych	32,6
5. fora dyskusyjne i system komentarzy	15,2
6. elektroniczna platforma do konsultacji społecznych	10,9
7. głosowa debata online	6,5
8. chaty	2,2

W trakcie konsultacji, w jakich brali udział badani, najczęściej konsultowano sprawy dotyczące: planów zagospodarowania przestrzennego, sposobu wykorzystania budżetu samorządowego, wprowadzenia nowych przepisów lokalnych, programów na rzecz obywateli oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej.

Tabela 30. *Tematyka konsultacji społecznych, w jakich uczestniczyli respondenci*

Czego dotyczyły konsultacje, w których brał(a) Pan(i) udział? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent respondentów (n=46)
1. wprowadzanie nowych przepisów lokalnych	32,6
2. sprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego	19,6
3. rozbudowa / modernizacja infrastruktury technicznej (np. oczyszczalnia ścieków)	26,1
4. rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej (np. placówki rehabilitacji)	17,4
5. plany zagospodarowania przestrzennego	41,3
6. ochrona środowiska	19,6
7. plany rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty lokalnej	8,7
8. programy na rzecz obywateli	32,6
9. sposób wykorzystania budżetu samorządowego	34,8
10. warunki bytowe życia ludności	15,2
11. trudno powiedzieć	2,2
12. inne	6,5

6.3 Opinie o konsultacjach lokalnych w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych

Aż 93,0% ogółu badanych uważa za celowe organizowanie konsultacji w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych (wśród członków władz organizacji pozarządowych – 95,8%; wśród respondentów niepełnosprawnych z wykształceniem powyżej średniego – 95,4%).

Tabela 31. *Opinie respondentów na temat celowości organizowania konsultacji społecznych w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych*

Czy celowe byłoby organizowanie konsultacji w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych, np. w sprawie usuwania barier architektonicznych?	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem	członkowie władz organizacji pozarządowych	ogółem	z wykształceniem powyżej średniego
1. zdecydowanie tak	72,0	74,5	73,6	80,6
2. raczej tak	21,0	21,3	17,6	14,9
3. raczej nie	1,9	0,0	2,4	0,0
4. zdecydowanie nie	0,0	0,0	0,0	0,0
5. trudno powiedzieć	5,1	4,3	6,4	4,5
Ogółem	100,0 (n=157)	100,0 (n= 47)	100,0 (n=125)	100,0 (n=67)

Zdaniem ogółu badanych w konsultacjach dotyczących spraw osób niepełnosprawnych powinny przede wszystkim brać udział same osoby niepełnosprawne oraz osoby z ich otoczenia. Tylko niespełna połowa ogółu badanych (44,6%) widzi celowość zapraszania do takich konsultacji wszystkich mieszkańców.

Tabela 32. *Opinie respondentów w sprawie uczestników konsultacji społecznych dotyczących osób niepełnosprawnych*

Kto powinien brać udział w takich konsultacjach? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem (n=157)	członkowie władz organizacji pozarządowych (n=47)	ogółem (n=125)	z wykształceniem powyżej średniego (n=67)
1. osoby niepełnosprawne	82,8	93,6	82,4	89,6
2. opiekunowie osób niepełnosprawnych	71,3	76,6	71,2	73,1
3. osoby zaangażowane w opiekę i rehabilitację oraz wspieranie osób niepełnosprawnych	68,2	76,6	66,4	76,1
4. przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych	72,6	85,1	71,2	83,6
5. wszyscy mieszkańcy	44,6	40,4	44,8	47,8
6. trudno powiedzieć	3,2	0,0	4,0	0,0

6.4 Preferencje dotyczące konsultacji społecznych

Najbardziej preferowanymi wśród badanych formami konsultacji są: spotkania urzędników z obywatelami (63,1% ogółu badanych), elektroniczna platforma do konsultacji społecznych (36,9% ogółu badanych), wymiana dokumentów elektronicznych (29,9% ogółu badanych lecz aż 46,8% członków władz organizacji pozarządowych i 43,3% niepełnosprawnych respondentów z wykształceniem powyżej średniego), stałe rady i komisje (26,1% ogółu badanych lecz aż 48,9% członków władz organizacji pozarządowych) oraz fora dyskusyjne i system komentarzy (23,6% ogółu badanych).

Tabela 33. *Opinie respondentów w sprawie sposobów przeprowadzania konsultacji społecznych*

Prosimy wskazać najdogodniejsze dla Pana(i) sposoby przeprowadzania przez samorząd konsultacji społecznych. (wskazania nie więcej niż 3 odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem (n=157)	członkowie władz organizacji pozarządowych (n=47)	ogółem (n=125)	z wykształceniem powyżej średniego (n=67)
1. spotkania pomiędzy urzędnikami i obywatelami	63,1	70,2	64,0	67,2
2. stałe rady i komisje	26,1	48,9	26,4	34,3

3. wymiana dokumentów papierowych	7,6	4,3	8,8	7,5
4. wymiana dokumentów elektronicznych	29,9	46,8	28,8	43,3
5. fora dyskusyjne i system komentarzy	23,6	12,8	22,4	23,9
6. elektroniczna platforma do konsultacji społecznych	36,9	29,8	32,8	38,8
7. głosowa debata online	14,0	8,5	15,2	17,9
8. chaty	4,5	2,1	4,8	1,5
9. trudno powiedzieć	8,9	6,4	10,4	6,0

Najbardziej preferowanymi wśród badanych formami zapraszania do konsultacji społecznych są: zaproszenie rozesłane pocztą elektroniczną (65,0% ogółu badanych), ogłoszenie na stronie internetowej (55,4% ogółu badanych) i zaproszenie wysłane pocztą tradycyjną (34,4% ogółu badanych).

Tabela 34. *Opinie respondentów w sprawie form zapraszania do konsultacji społecznych*

Prosimy wskazać preferowane przez Pana(ią) formy zapraszania do konsultacji społecznych. (wskazania nie więcej niż 3 odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem (n=157)	członkowie władz organizacji pozarządowych (n=47)	ogółem (n=125)	z wykształceniem powyżej średniego (n=67)
1. ogłoszenie w biuletynie informacji publicznej	22,3	27,7	22,4	31,3
2. ogłoszenie na stronie internetowej	55,4	60,0	49,6	56,7
3. zaproszenie rozesłane pocztą tradycyjną	34,4	17,0	37,6	25,4
4. zaproszenie rozesłane pocztą elektroniczną	65,0	83,0	62,4	77,6
5. informacja na elektronicznej platformie do konsultacji społecznych	21,0	23,4	16,0	22,4
6. wiadomości SMS	22,3	19,1	25,6	26,9
7. trudno powiedzieć	5,1	6,4	6,4	4,5

Warto zauważyć wyraźną rozbieżność dotyczącą tematyki konsultacji pomiędzy preferencjami badanych a lokalną praktyką. Najważniejszymi preferowanymi tematami są: rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej (52,9% ogółu respondentów), sprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego (49,7%), programy na rzecz obywateli (47,8%), warunki bytowe życia ludności (40,8%), sposób wykorzystania budżetu samorządowego (36,9%). Tymczasem najczęściej podejmowana

tematyka konsultacji przeprowadzanych przez władze lokalne, w których wcześniej brało udział około 30% respondentów, dotyczyła: planów zagospodarowania przestrzennego (41,3% respondentów, którzy brali udział w konsultacjach), sposób wykorzystania budżetu samorządowego (34,8%), programy na rzecz obywateli (32,6%), wprowadzenie nowych przepisów lokalnych (32,6%) oraz rozbudowa /modernizacja infrastruktury technicznej (26,1%).

Tabela 35. *Tematyka konsultacji: preferencje badanych a praktyka*

Tematyka konsultacji	Czego dotyczyły konsultacje, w których brał(a) Pan(i) udział? Procent respondentów (n=46)	Na konsultowaniu jakich spraw, najbardziej zależy Pana(i) zdaniem, obywatelom w miejscu Pan(i) zamieszkania? Procent respondentów (n=157)
1. wprowadzanie nowych przepisów lokalnych	32,6	24,8
2. sprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego	19,6	49,7
3. rozbudowa / modernizacja infrastruktury technicznej (np. oczyszczalnia ścieków)	26,1	20,4
4. rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej (np. placówki rehabilitacji)	17,4	52,9
5. plany zagospodarowania przestrzennego	41,3	34,4
6. ochrona środowiska	19,6	24,2
7. plany rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty lokalnej	8,7	19,7
8. programy na rzecz obywateli	32,6	47,8
9. sposób wykorzystania budżetu samorządowego	34,8	36,9
10. warunki bytowe życia ludności	15,2	40,8
11. trudno powiedzieć	2,2	8,3
12. inne	6,5	0

7. **Opinie o warunkach efektywnego udziału osób niepełnosprawnych w internetowych konsultacjach społecznych**

Do kwestii, których rozwiązanie jest zdaniem badanych najbardziej potrzebne dla zapewnienia efektywnego udziału osób niepełnosprawnych w internetowych konsultacjach należy – w świetle wyników badania – zaliczyć: upowszechnienie wśród osób niepełnosprawnych dostępu do komputera (73,2% ogółu respondentów), możliwość konsultowania i uzyskiwania wyjaśnień od urzędników i ekspertów (57,3%), udostępnienie urzędzeń wspierających, niezbędnych do korzystania z komputera przez osoby z danym rodzajem niepełnosprawności (56,7%), udostępnienie odpowiedniego oprogramowania, pozwalającego na udział w konsultacjach osób z danym rodzajem

niepełnosprawności (50,3%), stworzenie możliwości dla uzyskiwania niezbędnej wiedzy i informacji ważnych dla kompetentnego udziału w konsultacjach (45,9%) i jako ostatnia możliwość przedyskutowania problemu w szerszym gronie przed wyrażeniem własnej opinii (35,0%).

Tabela 36. *Opinie respondentów o niezbędnych warunkach zapewnienia efektywnego udziału osób niepełnosprawnych w konsultacjach internetowych*

Co Pana(i) zdaniem jest najbardziej potrzebne dla zapewnienia efektywnego udziału osób niepełnosprawnych w internetowych konsultacjach? (wskazania wszystkich właściwych odpowiedzi)	Procent ogółu respondentów		Procent respondentów niepełnosprawnych	
	ogółem (n=157)	członkowie władz organizacji pozarządowych (n=47)	ogółem (n=125)	z wykształceniem powyżej średniego (n=67)
1. upowszechnienie wśród osób niepełnosprawnych dostępu do komputera	73,2	78,7	74,4	76,1
2. udostępnienie urządzeń wspierających, niezbędnych do korzystania z komputera przez osoby z danym rodzajem niepełnosprawności	56,7	55,3	55,2	56,7
3. udostępnienie odpowiedniego oprogramowania, pozwalającego na udział w konsultacjach osób z danym rodzajem niepełnosprawności	50,3	57,4	48,0	55,2
4. stworzenie możliwości dla uzyskiwania niezbędnej wiedzy i informacji ważnych dla kompetentnego udziału w konsultacjach	45,9	51,1	47,2	59,7
5. możliwość konsultowania i uzyskiwania wyjaśnień od urzędników i ekspertów	57,3	63,8	58,4	70,1
6. możliwość przedyskutowania problemu w szerszym gronie przed wyrażeniem własnej opinii	35,0	46,8	36,8	49,3
7. trudno powiedzieć	7,0	2,1	8,8	6,0

8. Podstawowe wnioski i rekomendacje

1. Badane osoby niepełnosprawne przejawiają umiarkowane zaangażowanie w politykę lokalną. Blisko dwie trzecie spośród nich (62,5%) deklaruje, że średnio interesują się działalnością władz lokalnych (35,7%) lub że interesuje się bardzo (26,8%; co czwarty badany). Jednocześnie częściej niż co trzeci badany respondent (37,6%) deklaruje, że mało lub wcale nie interesuje się działalnością władz lokalnych bądź, że jest mu się trudno na ten temat wypowiedzieć.
2. Umiarkowanemu zaangażowaniu w politykę lokalną towarzyszy umiarkowana ocena stosunków pomiędzy obywatelami a lokalnymi władzami samorządowymi i administracją. Tylko co dziesiąty badany (9,6%) ocenia te stosunki jako bardzo dobre, a co czwarty (26,1%) jako dobre. Średnią ocenę wystawiło tym stosunkom 28,0%, a złą 6,4% respondentów. Blisko jedna trzecia badanych (29,9%) uznała, że trudno jest się im na ten temat wypowiedzieć.
3. Niepokojącym zjawiskiem zasygnalizowanym przez badanie jest stosunkowo szeroko występująca wśród połowy badanych (49,1%) opinia, że w ich miejscu zamieszkania władze niejednakowo traktują sprawy wszystkich grup mieszkańców oraz pogląd, że problemy osób niepełnosprawnych władze te traktują z mniejszą uwagą niż problemy innych grup mieszkańców.
4. W badanej grupie respondentów połowa badanych (47,8%) uważa, że konsultacje społeczne mają duże lub bardzo duże znaczenie dla podejmowania prawidłowych decyzji przez władze lokalne w ich miejscu zamieszkania. Jednocześnie aż 83,4% respondentów uznaje, że władze te powinny częściej i szerzej stosować praktykę konsultacji społecznych.
5. Aż 93,0% badanych uważa za celowe organizowanie konsultacji w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych, w których – zdaniem badanych – powinny przede wszystkim brać udział osoby niepełnosprawne oraz osoby z ich otoczenia. Tylko niespełna połowa badanych (44,6%) widzi celowość zapraszania do takich konsultacji ogółu mieszkańców.
6. Dla większości badanych Internet jest ważną formą udziału w życiu publicznym. Trzy czwarte korzysta z serwisów informacyjnych (74,5%). Dwie trzecie – 65,0% – przegląda strony organizacji pozarządowych, a ponad połowa (59,9%) strony internetowe administracji publicznej, w tym samorządowe. W opinii większości badanych Internet może stanowić ważne medium w zapraszaniu do udziału i w prowadzeniu konsultacji (zamieszczanie ogłoszeń i informacji, rozsyłanie zaproszeń, prowadzenie dyskusji, praca nad dokumentami, uczestniczenie w konsultacjach).
7. Korzystanie z Internetu wśród badanych jest zjawiskiem powszechnym, przy czym zdecydowana większość (72,6%) deklaruje, że bardzo często przegląda strony internetowe. Więcej niż połowa badanych systematycznie odwiedza portale społecznościowe (71,3%), korzysta z usług handlowych lub bankowych (65,6%), znajduje interesujące ich wiadomości oraz korzysta z oferty Internetowej w ramach rekreacji (filmy, muzyka itp.).
8. Przeprowadzone badanie pozwala rozpoznać podstawowe uwarunkowania wykorzystania Internetu przez osoby niepełnosprawne jako medium konsultacji społecznych. Co prawda wszyscy badani mają możliwość korzystania z komputera, a zdecydowana większość (81,6%) posiada go na własność, niemniej aż trzy czwarte spośród nich (73,2%) uznaje, że dla zapewnienia efektywnego udziału osób niepełnosprawnych w internetowych konsultacjach niezbędne jest upowszechnienie wśród nich dostępu do komputera. Jednocześnie ponad połowa (56,7%) zwraca uwagę na potrzebę udostępnienia urządzeń wspierających, niezbędnych do korzystania

z komputera przez osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Połowa badanych zalicza do najistotniejszych warunków zapewniających udział osób niepełnosprawnych w internetowych konsultacjach udostępnienie odpowiedniego oprogramowania dostosowanego do danego rodzaju niepełnosprawności. Co trzeci niepełnosprawny respondent (30,0%) stwierdził, że korzystanie z Internetu utrudnia mu przestarzały i wolny sprzęt.

9. Ważnym czynnikiem aktywności internetowej osób niepełnosprawnych jest czynnik finansowy. Występowanie bariery finansowej w postaci kosztu dostępu do Internetu deklarowała co czwarta badana osoba niepełnosprawna (24,8%).
10. W świetle wyników badania można powiedzieć, że aktualnie przestał być problemem dostęp do sieci, natomiast istotną kwestią pozostają słabe łącza internetowe. Z tego rodzaju zagadnieniem boryka się co trzeci niepełnosprawny respondent (32,5%).
11. Najpopularniejszym internetowym narzędziem komunikacyjnym w grupie badanych osób jest poczta elektroniczna (korzysta z niej 86,0%), komunikatory głosowe (46,5%) oraz fora internetowe (38,2%).
12. Największego wsparcia ze strony technologii asystujących w korzystaniu z Internetu (w tym z przygotowywanej w ramach projektu platformy do konsultacji) wymagają osoby z niepełnosprawnością wzrokową, słuchową oraz osoby głuchoniewidome; w mniejszym stopniu osoby niepełnosprawne ruchowo (niesprawne manualnie) oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
13. Podstawowymi technologiami wspierającymi korzystanie z komputera/Internetu przez osoby z niepełnosprawnością wzrokową oraz osób z głuchoślepotą są: czytniki ekranu i programy powiększające. Jednocześnie istotnymi barierami korzystania z Internetu przez te osoby są: niedostępność stron internetowych (sygnalizuje to co trzeci badany z niepełnosprawnością wzrokową – 35,3%), niezrozumiały i trudny sposób używania serwisów (29,4%) oraz brak audiodeskrypcji (35,3%). Dlatego też ważną rekomendacją dla przygotowywanej platformy jest postulat, by oferowane przez nią rozwiązania umożliwiały skuteczne korzystanie w procesie konsultacji z dostępnymi osobom niewidomym i słabowidzącym urządzeń i technologii wspierających.
14. Podstawową technologią wspierającą osoby z niepełnosprawnością słuchową oraz osób z głuchoślepotą jest aparat słuchowy i system FM. Z punktu widzenia dostępności serwisów internetowych dla osób z tym rodzajem niepełnosprawności niezbędne są: filmy z tłumaczeniami na język migowy lub tłumaczenia na żywo oraz napisy na filmach. Ta grupa odbiorców również zwraca uwagę na występującą obecnie niedostępność dla nich stron internetowych. Dlatego też ważną rekomendacją dla przygotowywanej platformy jest postulat, by oferowane przez nią rozwiązania skutecznie umożliwiały osobom głuchym i słabosłyszącym dostęp do znajdujących się na platformie informacji, a także sprawną komunikacyjną obsługę procesu konsultacji.
15. Istotnym udogodnieniem dla osób niesprawnych manualnie są tzw. alternatywne sposoby wprowadzania danych. Ważną rekomendacją dla przygotowywanej platformy jest zastosowanie niezbędnych rozwiązań umożliwiających korzystanie z tych sposobów.
16. Istotnym udogodnieniem dla osób z niepełnosprawnością intelektualną jest tzw. tekst łatwy do czytania. Ważną rekomendacją dla przygotowywanej platformy jest zastosowanie tego udogodnienia.

17. Wyzwaniem dla twórców platformy internetowej będzie stworzenie rozwiązań technicznych pozwalających osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności na udział w debatach i wpływanie na decyzje w trakcie organizowanych konsultacji społecznych.